

Zaterdag 26/09/1914 - ochtendeditie

Twee Belgische geïnterneerden in vrijheid.

De Leeuwarder Courant meldt dat twee in Gaasterland geïnterneerde Belgen, de heren Edmond Thieffry, een ordonnans per motorrijwiel van generaal Leman, de verdediger van Luik, en de garde civique Lucien de Magnée, grootindustriël te Hasselt, zowel op grond van artikel 13 van het verdrag van onzijdige mogendheden ingevoerd bij koninklijk besluit van 22 februari 1910, als op grond van de "Regelen omtrent de internering van oorlogvoerenden en verpleegde gewonden", door de minister van oorlog in vrijheid zijn gesteld.

Belgische uitgewekenen.

Het aantal uitgewekenen uit België, voornamelijk uit Antwerpen, Brugge, Namen, Luik, Oostende en andere kustplaatsen van dit land, is te Scheveningen zo talrijk en neemt nog dagelijks zo toe, dat de drukte aan het hulppost- en telegraafkantoor van de badplaats even groot is als in de drukste augustusmaand. De meeste uitgewekenen nemen hun intrek in particuliere woningen.

Uit Brussel.

Brussel, 18 september.

In een vorige brief heb ik als mijn mening te kennen gegeven, dat de spionitis onder de Duitse militairen epidemisch zou worden. Sedertdien is mij die mening juist gebleken. Er heerst, meer dan in het begin van de oorlog, vrees dat berichten over sterkte en beweging der troepen en troependelen in de buitenwereld bekend worden.

Slechts in de hier zeer moeilijk verkrijgbare, weinige nog binnengesmokkelde Belgische en Engelse bladen, de Times werd me gisteren heimelijk voor vijf frank aangeboden!, vindt de lezer iets over de bewegingen en de veldslagen in het noorden van Frankrijk. De officiële Duitse berichten, in de straten 's ochtends zeer vroeg aangeplakt, zwijgen ten enenmale over de krijgsverrichtingen op dat gedeelte van het oorlogsterrein; ook de Kölnische Zeitung, die hier met toestemming van de Duitse overheid mag worden verkocht, brengt geen eigenlijk nieuws over de stand van zaken: een en ander maakt dat de bevolking eerder en liever de berichten gelooft die van bevriende zijde komen of waarde hecht aan oncontroleerbare geruchten die van mond tot mond gaan.

De winnende hand, zo redeneert men, is mild, zowel aan de speeltafel als in de oorlog. Berichten van overwinningen worden uit de aard liever medegedeeld dan die van nederlagen, en nu de eerste reeds geruime tijd uitblijven en van nederlagen niet, alleen van "plaatselijke verliezen" wordt gewag gemaakt, is het te begrijpen dat, hoe hoopvol ook nog gestemd is, de Duitse militairen alle middelen aanwenden om het ietwat geschokt prestige tegenover de bevolking door machtsuitingen rechttop te houden.

Brussel, als zetel van het voorlopig bewind, zou, ieder voelt het hier en is er van overtuigd, bij een voortgezet opdringen der geallieerde troepen, door de Duitsers moeten worden ontruimd. De omgeving zou in dat geval buiten enige twijfel het toneel van de strijd worden, beslissende slagen zouden hier worden geleverd. Hoewel het natuurlijk niet is te voorspellen in hoeverre de krijgskans zal blijven keren ten gunste van de geallieerden, duiden toch zekere voortekenen er op, dat met deze eventualiteit door de Duitsers wel degelijk wordt rekening gehouden. Geklemd tussen een voortrukkend Frans-Engels leger en de bezetting van Antwerpen, die op circa 150.000 man wordt geschat, zouden de Duitse troepen in

een strategisch zeer ongunstige positie komen. Zo is het te verklaren, dat sedert een paar dagen er alles op wordt gezet om Antwerpen zo spoedig mogelijk te doen vallen en zo is het ook verklaarbaar dat hier dag aan dag troepen van alle wapenen doortrekken om de afdelingen om Antwerpen te versterken. Van een beleg zoals Luik en Namen hebben te doorstaan gehad is tot dusverre afgezien. Nog kort geleden verzekerde mij een Duitse officier: Wir wollen Antwerpen gar nicht haben, was sollen wir denn damit machen. Maar dat was in de tijd toen de Duitse troepen tot dicht voor Parijs waren doorgedrongen en alles er op wees dat het succes blijvend zou zijn. Sedertdien heeft de situatie zich gewijzigd en is het bezit van Antwerpen wel degelijk van belang geworden. Ondersteund door Oostenrijkse troepen waarvan ik de zware artillerie op machtige automobielen zag voorbijrollen, zal, het lijdt geen twijfel, Antwerpen worden aangetast. Van daar zullen, naar mijn oordeel, belangrijke berichten in de volgende dagen u geworden.

Eigenaardig doet het aan de proclamatie van de gouverneur-generaal von der Goltz en die van de militaire gouverneur van Brussel, baron von Lüttwitz, met elkaar te vergelijken. De eerste zend ik u toe; de tweede laat ik hier volgen.

Bericht:

Haar eigen belang wel begrijpend, heeft de Belgische bevolking over het algemeen van het intreden der Duitse troepen af tot heden toe de orde en de kalmte bewaard.

Om die reden heb ik nog geen maatregelen genomen om de bevlagging met de Belgische driekleur te verbieden, die bevlagging wordt door de hier aanwezige of voorbijtrekkende troepen als een uitdaging aangezien.

Juist om te beletten dat onze troepen hierdoor tot zelfstandig optreden zouden overgaan, verzoek ik thans de eigenaars der huizen de Belgische vlag weg te nemen.

Het ligt geenszins in de bedoeling van het Duitse militaire gouvernement de inwoners in hun gevoelens te krenken. De maatregel heeft enkel ten doel de burgers tegen schade te behoeden.

Brussel, 16 september 1914.

(Getekend) von Lüttwitz,

Generaal-majoor en Gouverneur.

Deze proclamatie heeft veel kwaad bloed gezet en er wordt door de bevolking, niet ten onrechte, allerhande commentaren op geleverd. Zo vraagt men zich af wat toch wel de reden is, dat na drie weken eerst de doortrekkende Duitse troepen de Belgische kleuren als een uitdaging beschouwen, en hoe is het te rijmen met de bekende discipline in de Duitse gelederen, dat zonder bevel van hogehand, Duitse troepen tot zelfstandig optreden zouden overgaan. En dan worden door dit als bevel geschreven verzoek de gevoelens der inwoners wel ontzien, de gevoelens van hen, die gedurende de drie weken der Duitse bezetting, dankzij het tactvol optreden van burgemeester Max, die zijn volkje door en door kent, binnen de perken bleven van alles wat als provocatie kon worden uitgelegd.

De gevierde burgemeester heeft onmiddellijk, uit eigen aandrang en geheel op eigen verantwoording, in een waardig manifest protest aangetekend tegen de maatregel van het Duitse bewind, waarin hij zeker niet is gekend geworden. Hij liet zijn tegenproclamatie op de meest zichtbare plaats, onder die van baron von Lüttwitz aanplakken, en heeft daardoor een nieuw bewijs gegeven, dat hij en hij alleen

zeer persoonlijk borg stelt en borg blijft voor de orde en rust in zijn stad en dat hij, fier blijvend in de dagen van onderdrukking, de rechten zijner burgers op oud-Vlaamse wijze met waardigheid weet te vertegenwoordigen.

Het manifest is te belangrijk om niet in zijn geheel te worden opgenomen:

Un avis affiché aujourd’hui nous apprend que le drapeau belge arboré à nos demeures est considéré comme une provocation par les troupes allemandes. Le feld-maréchal Von der Goltz dans sa proclamation du 2 septembre disait pourtant de demander à personne de renier ses sentiments patriotiques. Nous ne pouvions donc prévoir que l’affirmation de ses sentiments sera tenue pour une offense. L’affiche qui nous le relève a été, je le reconnais rédigée en termes mesurés et avec le souci de ménager nos susceptibilités. Elle n’en blessa pas moins d’une manière profonde l’ardente et fière population de Bruxelles.

Je demande à cette population de donner un nouveau exemple du sang froid et de la grandeur d’âme dont elle a déjà donné tant de preuves, dans ces jours douloureux.

Acceptons provisoirement le sacrifice qui nous est imposé. Retirons nos drapeaux pour éviter des conflits et attendons patiemment l’heure de la réparation. (In de vertaling stond “dag der vergelding”).

Adolphe Max.

Bruxelles, 1 septembre 1914.

Is dit de toon van iemand die het hoofd in de schoot legt? Is dit geen uiting van zelfbewustzijn en kracht?

Doch de populariteit van “onze Max”, steeds groeiend sedert de dagen der Duitse overheersing, is zeker niet verminderd, toen een uur na de aanplakking van deze belangrijke proclamatie zij door het Duitse bestuur was afgescheurd of door overplakking van een witte strook papier was onleesbaar gemaakt. De bevolking zag hierin een daad van kleinzieligheid en machtsoverschrijding, ja om het zo uit te drukken van bespotting der door de Duitsers zelf ingeroepen hulp van de eerste magistraat, wiens kennis van en invloed op de bevolking een der beste waarborgen biedt tegen vijandelijke uitingen van welke aard ook. Door zijn grote populariteit, zijn waardig optreden, is hij alleen in staat de offers van de bevolking te vragen die van haar worden verlangd; hij is niet te vervangen door een ander, daar hij toch het is die door de Brusselaar op de handen wordt gedragen, en wie men liefde en hoogachting toedraagt. Het wil mij dan ook voorkomen, en ik weet dat met mij velen zo denken, dat zowel het uitvaardigen als het onleesbaar maken der proclamaties, zacht uitgedrukt, geen teken is van handig en voorzichtig beleid der Duitse overheid. Het geeft te denken. Het is als uiting van kracht evenzo uit te leggen als het vatbaar is voor tekenen van vrees voor een naderend onheil.

Tenslotte wil ik de lezer nog een bericht niet onthouden dat in zijn kortheid veelzeggend mag genoemd worden.

Bericht:

Door een wettelijk bijeengeroepen krijgsrechtbank zijn op 14 september 1914 de volgende personen veroordeeld geworden:

1. Van der Hagen, Jan, werkman, wonende te Brussel, geboren de 6 juni 1878 te Kuregem voor weerstand tegen de schildwacht in uitoefening van zijn dienst tot zes maanden gevangenis.

2. Verheyen, Hortensia, weduwe Robaert, wonende en geboren te Brussel de 9 april 1878 voor zware belediging tegen het Duitse leger en tegen een zijner leden tot een jaar gevangenis.

3. Debonnet, Juliaan, werkman, wonende te Strombeek, geboren de 23 september 1880 de Roubaix (Frankrijk), om op een Duitse schildwacht geschoten te hebben ter dood.

Brussel, de 16e september 1914.

Getekend baron von Lüttwitz.

Generaal-majoor en Gouverneur.

Wie dit bericht even de moeite geeft aandachtig te willen lezen en niet slechts let op de namen der veroordeelden of op de straffen waarmee zij werden gevonnist, doch meer acht geeft op de omschrijving die oorzaak was van de veroordeling zal komen tot de slotsom dat in het binnenste, in de boezem der bevolking sluimert dat machtig gevoel van wraak en haat tegen hen die de vaderlandse bodem binnendrongen en er een krijg ontketenden die zijn weerga in de geschiedenis der beschaafde volkeren niet kent. Het kenschetst de stemming in zekere kringen der bevolking die, met kracht onderdrukt, tot uiting komt zodra als zij zich bewust wordt van onrecht haar aangedaan en in de plaats van het vaderlands bewind, dat overeenkomstig de gebruiken en gewoonten de wetten in toepassing brengt, een overheid treedt die, vreemd aan de eigen aard van een overwonnen volk, een rechtspraak moet volgen die, zij het ook als uitvloeisel van bijzondere omstandigheden, gebaseerd is op geweld en macht.

Uit Antwerpen.

Antwerpen, 18 september 1914.

Men schrijft ons:

Zoals ik reeds schreef, heeft de gehele stad haar gewone aanzien behouden. De mensen zien er zelfs rustiger en beheerster uit dan in gewone tijden. Geen klein deel hiervan is wellicht toe te schrijven aan de omstandigheid, dat ieder tot een zo degelijke nachtrust gedwongen is. Sommigen weten de kleinste kiertjes van deuren en vensters zodanig dicht te stoppen, dat de straatwachten niets bemerken, maar lukt deze geheime poging tot ontduiking niet volkomen, dan wordt men plotseling door een allerhevigst bombardement met de vuisten op de deur uit zijn rust opgeschrikt. Er staan enige dagen prison op elke overtreding, terwijl men zich bovendien aan ergere dingen blootstelt. Veronderstel, dat gij met een kaars uw dakkamer betreden hebt, dan zult gij u zonder erg om die kaars herhaaldelijk heen en weer bewegen. Hierin schuilt op zichzelf beschouwd volstrekt niets, maar uw argwanende buurman denkt daar anders over: hij zag, dat uw dakvenster afwisselend verlicht en verduisterd werd; hij is overtuigd, dat gij op deze manier een vijandelijk vliegtuig door morsetekens signalen hebt gegeven. Misschien zag hij in zijn verbeelding veel meer, en gij zijt met de beste bedoelingen ter wereld aan de verdenking van spionage blootgegeven en wordt met de zwaarste straffen bedreigd. Nu het hele land oplucht, is de spionagevrees wat geluwd, terwijl zij bij de Duitse troepen, die zich minder gerust beginnen te voelen, voor reizigers onrustbarende afmetingen gaat aannemen.

Voor de economische insluiting van Antwerpen bestond gegronde vrees, dat de toenemende armoede de minder goeude standen tot een toestand zou brengen, waarin naar rede en wet niet meer zou worden geluisterd. Men was beangst voor de anarchie door de honger en filosofeerde zwaar over dit gevaar. Welnu, hiervan is niets gebleken; in de stad Antwerpen is geen ogenblik honger geleden. De gezinnen, die bij de actieve troepen hun kostwinner verloren hebben,

worden krachtdadig ondersteund. De vereniging "Het kind van de soldaat" geeft aan de moeder voor elk kind vijftien frank per maand. Andere verenigingen zoals het "Comité voor de onderstand der werklozen" zijn voortdurend voor andere gezinnen, die door de oorlog lijden, in de weer. Iedereen kan zijn stuk brood krijgen, en het vreselijkste van alle economische vraagstukken, dat elkeen vooraf zoveel hoofdbrekens gekost had, wordt hier elke dag spelend opgelost. Daarbij komt, dat de boeren uit de omtrek, door het altijd dreigende oorlogsgevaar beangst, al hun waren zo snel mogelijk ter markt brengen, zodat de winkels hier vol zijn van het kostelijkste vlees, en de prachtigste, hoezeer ook overhaast geplukte, vruchten. De prijzen zijn meestal beneden de normale, en voor een luttel sommetje kan ieder zich een behoorlijk maal verschaffen.

Ook in ander opzicht heeft de oorlogsatmosfeer veel veranderd.

Het gemeenschappelijk gevaar heeft democratischer gemaakt, kapitalisten zijn er niet meer, nu men geen vaste eigendommen en waardepapieren meer kan te gelde maken. Iedereen is arm, en toch is er minder veranderd dan men eerst wel zou kunnen denken, daar alle waardeverlies proportioneel is. Niemand is gewichtig meer, al die belachelijke deftigheden uit het gewone leven, van hen, wier betekenis op hun koopkracht berust, zijn opeens verdwenen. Men ziet ook nergens meer dat eigenaardige cultuurproduct, dat veelal "dame" genoemd wordt; ten hoogste meer of minder beschaafde vrouwen, die heel het apparaat van imponerende gebaren hebben afgelegd en daardoor weliswaar alleen hebben gewonnen. Iedereen voelt, dat wij nog slechts een stap hebben te doen, nog een klein beetje dichter bij het meest directe oorlogsgevaar, met moord en brandstichting, dan zijn er enkel nog maar arme, bedrukte, angstige mannetjes en wijfjes over. Men kan zich niet voorstellen, hoe veel schoner en indrukwekkender dit volk geworden is, nu alles werkt, zonder ophef, de ganse dag, zonder beloning, alleen maar met het

gevoel, te behoren tot een vastbesloten natie, op wier daden de ganse wereld de ogen gevestigd houdt. Hoe nu de arbeid gewaardeerd wordt, moge blijken uit dit onbetekenend feit, dat men onder de krantenverkopers behalve al die talloze kleine jongens, ook klerken ziet, kleine winkeliers, onderwijzers, allen mensen, die in gewone omstandigheden deze arbeid vernederend zouden gevonden hebben, en die zich nu gedragen voelen door de algemene achting voor ieder, die in een tijd, dat de openbare liefdadigheid aan ieder recht op ondersteuning geeft, van dat recht geen gebruik wenst te maken.

En dan: Antwerpen voelt zich heel België. In deze stad is de kern van 's lands zelfstandigheid overgebleven. De fierheid der natie, elders in het wreedste ongeluk beproefd, toont zich hier ongehinderd, vrij van overschatting, koel en sterk. Er is een diepe haat tegen de Duitsers, die zich bij het volk echter niet in uitbundige woorden uit. Aan alles merkt men, dat de Vlaming in deze streken overheerst, het volk is zwaar, en weinig beweeglijk in zijn gebaren, maar beneden zijn kalmte en beheersing merkt men het leven van twee sterke passies: de genegenheid voor de in het leed samengesmede natie, en een alles overweldigende haat jegens een vijandig ras.

Uit België.

Eergisteren is te Antwerpen een vergadering gehouden van de Chambre arbitrale et de conciliation pour grains et graines (Kamer van scheidsgerecht en verzoening voor de handel in granen en zaden), waarin een voorstel aan de orde kwam om te verklaren dat voortaan geen Duitser of Oostenrijker lid der Kamer kan zijn, en alle Duitsers en Oostenrijkers die, ofschoon als Belgen genaturaliseerd, bij bevel van de militaire overheid de stelling van Antwerpen wegens de oorlogstoestand hebben moeten verlaten, lid zijn, te schrappen.

De stemming der vergadering bleek ten gunste der motie. Daar intussen veel leden te velde zijn, was de vergadering niet in staat een besluit te nemen, om welke reden maandag aanstaande een tweede vergadering zal worden gehouden.

Het Duitse leger, dat voor Antwerpen ligt, beschikt, naar uit Brussel aan de Kölnische Volkszeitung wordt gemeld, thans over zwaar belegeringsgeschut.

Men schrijft ons uit Vlaanderen:

De Antwerpse Métropole van woensdagochtend heeft een bericht van zijn correspondent uit Ninove, waaruit blijkt, dat de Duitsers ten noordwesten van Brussel nog voortdurend versterkingen opwerpen. De bomen van het prachtige park bij het kasteel te Ternat zijn alle geveld; in de richting van Merchtem is het alles loopgraaf. De Duitsers hebben de tram van Brussel naar Ninove geheel voor eigen gebruik ingericht en verzenden daarmee proviand aan hun troepen, die ten noorden en ten noordwesten van Brussel in voortdurende schermutselingen met de Belgen zijn. In Mechelen begint het gewone leven weer enigszins.

De verbinding met Antwerpen wordt zeer moeilijk. Sedert enige dagen wordt niemand meer binnen de kring der forten toegelaten, tenzij hij voorzien is van een pas, afgegeven door de bevelhebber der vesting zelf.

De Indépendance belge bericht, dat de beide schilderijen van van Dijck te Dendermonde voor de beschieting der stad reeds in veiligheid waren gebracht. De moderne meesters, die op het stadhuis hingen, waaronder stukken van Courtens, Verhas, Bogaert, Verstraeten, zijn tijdens de brand door moedige burgers met levensgevaar gered.

De Belgische missie naar Amerika is te Montreal geestdriftig ontvangen. Duizenden zongen bij haar aankomst de Brabançonne en de Marseillaise.

Van Belgische zijde.

De Belgische legatie te 's-Gravenhage meldt:

Het Wolff-bureau heeft een telegram gepubliceerd van 12 september, hetwelk in de Hollandse pers is opgenomen en waarin bericht werd dat te Oostende een Duitser was gefusilleerd en dat men uit stellige bron wist dat deze man een zeer geacht koopman was, die te België verblijf hield voor zijn zaken en zich nimmer schuldig had gemaakt aan spionage.

De inlichtingen, verstrekt door de auditeur-generaal bij het militair gerechtshof te Antwerpen en de Belgische minister van oorlog bewijzen dat zekere Paul August Ehrhard, geboren te Rümmingen, reservekapitein van het Duitse leger, zich noemende koopman te Hamburg, op regelmatige wijze is veroordeeld door de krijgsraad, te Sint Niklaas zitting houdende, op 31 augustus 1914: hij is in het fort van Zwijndrecht, op 5 september ter dood gebracht.

Deze man was te Oostende gearresteerd ter zake van spionage; hij heeft bekend, in last te hebben de Duitse militaire autoriteiten te verwittigen van de aankomst van troepen, welke over zee mocht plaats hebben. Hiertoe was hij voorzien van een telegrafisch toestel. Er kon hoegenaamd geen twijfel bestaan omtrent de hoedanigheid van de verdachte.

Het bericht van het Wolff-bureau is dus in flagrante strijd met de waarheid.

Oostende, 23 september. Sedert zaterdag zijn 4000 Duitsers in de buurt van Waterloo gekampeerd. Hun hoofdkwartier ligt te Ruisbroek.

Brussel, 23 september. De Duitsers geven geen passen meer naar Bergen, naar verluidt, omdat zij niet willen dat men hun grote legeretros, die reeds uit Frankrijk te Bergen zou zijn teruggekomen, zal zien.

Te Grimbergen en te Meise (ten noorden van Brussel) hebben de Duitsers een zwaar belegeringskanon opgesteld. In beide plaatsen hebben zij de mannelijke inwoners in de kerk opgesloten en de vrouwen naar Brussel gezonden, om te voorkomen dat deze zien wat er gebeurt.

Zaterdag 26/09/1914 - avondeditie

Al de Leuvenaars zonder onderscheid, waar ze zich ook mogen bevinden (in Leuven of elders), gelieven zonder uitstel hun adres te Leuven en hun huidige verblijfplaats te doen kennen aan het Bureau Lovania, Marksingel 1, te Breda, dat inlichtingen nopens hen verschaft aan al degenen, die er om vragen.

Uit Maastricht meldt men ons:

Vrijdag zijn voor het eerst weer passagiers van Maastricht naar Luik en ook omgekeerd vervoerd met de boten van de Maastrichtse Stoombootdienst der firma Bonhomme. Het goederenverkeer neemt steeds toe en heeft een aanzienlijke prijsverhoging van boter, eieren en aardappelen ten gevolge.

Bij benadering bedraagt het aantal Belgische vluchtelingen in Maastricht en omstreken een kleine 6000. Enige ouders hebben hun kinderen hier naar school gezonden.

Uit Ninove werd op 22 dezer aan de Nieuwe Gazet gemeld, dat er die middag een botsing plaats had op de steenweg van Aalst naar Ninove.

In het gehucht Doorn, zo meldt het blad, kwam een compagnie Belgische vrijwilligers-wielrijders-verkenneren, ten getale van 200, bijna allen van Brusselse herkomst, en onder bevel van kapitein-commandant de V. ... de luitenants N. ... De D. ... en D. ..., in botsing met een veertigtal Duitse wielrijders. Onze soldaten richtten onmiddellijk een auto-mitrailleuse op de vijand, die op de vlucht sloeg, en een dode achterliet alsook een gekwetste. Zeven Pruisen werden gevangen genomen. Het lijk werd naar het dodenhuis van Ninove en de gekwetste naar het gasthuis overgebracht, de gevangenen werden in een automobiel naar Gent gevoerd. Allen zijn gehuwd; twee van hen gaven zich vrijwillig over.

Een burger, Edmond Heysselinckx genaamd, die op de drempel van zijn woning stond, werd door een kogel in de wang getroffen. Zijn toestand is zo bevredigend mogelijk.

Bij het binnentreden in Ninove, waren de Belgische soldaten, de eersten die men sinds de oorlog te Ninove zag, het voorwerp van een geestdriftige manifestatie der inwoners. Op straat was er niet één familie of ze bracht voedsel aan, alsook chocolade, bier, enzovoort. Onze dappere jongens hadden geen handen genoeg om alles te aanvaarden. Het toneeltje was waarlijk treffend. De deuren der particuliere huizen werden wijd opengezet, om aan tafel de officieren en onderofficieren te ontvangen, welke er, om zo te zeggen werden binnen gesleept. Bij hun vertrek, rond 6 uur 's avonds, in

bestemming voor O. ..., werden er duizenden handen uitgestrekt naar onze moedige soldaten.

Rond 7 uur kwam ons het nieuws toe dat het overschot der gevluchte Pruisen een ontmoeting had met een Belgische patrouille, verscholen in een bietenveld te Iddergem bij Denderleeuw. Drie Duitsers werden gedood, een tiental gewond. Juist zoals te Ninove werd er niet één Belgische soldaat gekwetst.

Een telegram uit Antwerpen geeft bijzonderheden van de aanval van Engelse vliegtuigen in Duitsland. De berichtgever zegt ze van het hoofd van het Engelse vliegtuigeskader in Antwerpen te hebben.

Het luchteskader werd in twee groepen verdeeld en werd begeleid door Belgische automobielen en stoomfietsen, die zorgden voor voorraaddepots en landingsplaatsen. Een lichte nevel op 300 m hoogte hielp de vliegers, zodat zij niet opgemerkt werden, maar die nevel belette hen ook om een zending naar Keulen uit te voeren. De tocht naar Dusseldorf bracht paniek onder de Duitsers.

Een Engels blad tekent hierbij aan, dat Essen, met de fabriek van Krupp, niet meer dan een paar tientallen kilometers verder van het noorden van België ligt dan Dusseldorf.

Volgens het Handelsblad van Antwerpen gingen vijf Engelse vliegers er op uit om de luchtschiploods te Keulen te bombarderen, maar aangezien het er bij voegt, dat zij er in slaagden die loods in brand te schieten, is misschien het bericht ook overigens fout.

Uit België.

Een gesprek met een Duitse officier.

Brussel, 21 september.

Een onzer oorlogscorrespondenten schrijft:

Mijn vermoeden, dat de Duitsers in deze nieuwe fase van de oorlog er alles op zullen zetten om zo spoedig mogelijk in het bezit van Antwerpen te geraken, is juist geweest.

Was dat vermoeden, in mijn vorig schrijven uitgedrukt, gegrond op hetgeen ik had waargenomen door bestudering van de oorlogkaart en de algemene toestand op het operatieterrein in Frankrijk, bevestigd vond ik het in een gesprek, dat ik voerde met een hoofdofficier der Duitse artillerie. Het is wel de moeite waard u dat gesprek in korte trekken hier weer te geven.

Natuurlijk dat mijn zegsman mij geen militaire geheimen verraadde, hij deelde mij alleen mee dat, wat hij kon en mocht verwoorden. Het gesprek werd dan ook van beide zijden gevoerd met de uiterste voorzichtigheid, van zijn kant door niet te veel in details te treden, van mijn zijde door niet teveel te vragen of te nieuwsgierig te willen zijn, zodat ik het zorgvuldig vermeed om de schijn op mij te laden van al te grote belangstelling in zaken die nu eenmaal de "civilist" niets aangaan.

Het gesprek dan begon met een beschouwing over de algemene toestand welke in het oosten, aan de Russische grenzen, in zoverre ten gunste van de Duitsers was gewijzigd, daar deze het offensief hadden kunnen hernemen en de Russische troepen uit Oost-Pruisen hadden kunnen terugwerpen. Dat de Duitsers daar numeriek ver in de minderheid waren werd mij grif toegegeven, evenwel werd dit goedgemaakt door het gemakkelijk te verdedigen terrein, dat, met onmetelijke bossen bezet, doorsneden wordt door talloze stromen die in meren en moerassen uitmonden, en die het mogelijk maken dat een geringe strijdmacht een veel sterkere gedurende lange tijd kan tegenhouden. Bij het begin van de oorlog waren slechts relatief

zwakke krachten aan de Duitse grenzen geconcentreerd. Dit maakte, dat zij hebben moeten terugwijken door de zware druk op hen door de tegenstander uitgeoefend. In het krijgsplan der Duitsers was dit evenwel voorzien, men verwachtte daar in den beginne niets anders dan een voorlopig succes der Russen, dat echter, zo verwachtte men, zou ophouden zodra voldoende krachten waren tezamen getrokken om de indringer terug te werpen en hem een nieuw vruchtbaar offensief te beletten.

Op het westelijk oorlogsterrein was de spoedige en totale vernietiging der Frans-Engelse strijdkrachten het enige, het hoofddoel. In plaats van door het belegeren van de talrijke vestingen en sperforten aan de Franse oostgrens veel tijd te doen verloren gaan en de hoofdkrachten te versnipperen, was, strategisch gesproken, een inval aan de minder sterk bevestigde noordgrens noodzakelijk geworden. Om een verder doordringen mogelijk te maken moesten nochtans enige vestigingen en versterkte punten worden genomen, een andere strijdmacht rukte intussen verder, de voortroepen waren reeds tot voor Parijs genaderd. Om de zich daar in de nabijheid bevindende Franse troepen weg te lokken, zo deelde mijn zegsman mij mee, hadden de Duitsers een achterwaartse beweging ondernomen en een afwachtende houding aangenomen in de grote stelling, die u allen bekend zal zijn. Deze beweging had ten doel om een hoofdslag uit te lokken die wellicht over het verloop van de oorlog zou beslissen.

Merkwaardig klinkt het, dat een achterwaartse beweging werd bevolen, nadat reeds Duitse troepen tot in de nabijheid van Parijs waren opgerukt en enige versterkte punten, Maubeuge, Givet, enz. waren genomen. Na de berichten, die tot ons kwamen, klopt die voorstelling van zaken niet met de werkelijkheid, een succes der geallieerden is nauwelijks meer tegen te spreken, evenmin als het feit, dat de blijkbaar defensieve houding, die de Duitse troepen op dit

gedeelte van het oorlogsterrein aannemen, een teken van kracht zou betekenen. Na de gebeurtenissen van de vorige week schijnt de voorwaartse beweging naar Parijs tot stilstand, de operaties op het dode punt gekomen te zijn, terwijl het terugwijzen van de aanval van de uiterste Franse rechtervleugel m.i. voor deze minder als een absolute nederlaag dan wel als mislukte poging ter omtrekking van de Duitse linkervleugel moet worden aangezien. Immers van een vervolging der Fransen, die op de nederlaag ter algehele vernietiging behoort te volgen, werd niets vernomen. Met andere woorden, ook de Franse voorwaartse beweging naar het noorden schijnt op dit ogenblik tot staan te zijn gekomen.

Intussen bleef Antwerpen zich handhaven; deze stad, waarbij een belangrijk deel der Belgische troepen is samengetrokken, was ongevaarlijk, zolang de Duitse troepen zegevierend naar het zuiden voortdrongen. Een sterk observatieleger was voldoende om de Belgische troepen in bedwang te houden, vandaar dat ook geen pogingen werden gedaan de forten te belegeren of te nemen.

Bij het gelukken van een Frans offensief in de richting naar België betekent Antwerpen, in de rug der Duitsers, een niet te onderschatten gevaar, hun troepen zouden van daar uit en uit het zuiden, dus van twee zijden, worden bedreigd, Brussel en daarmee een groot deel van België zou door de Duitsers moeten worden prijsgegeven.

Ten einde nu dit nog steeds bestaande gevaar te voorkomen, schijnt de vernietiging der Belgische strijdkrachten thans geboden. Dat dit slechts door een in bezit nemen der forten kan geschieden springt in het oog, immers daardoor zal of de Antwerpse bezetting worden gevangen gemaakt, of zal deze, op welke wijze dan ook, een goed heenkomen moeten zoeken naar Noord-Frankrijk. In ieder geval zal zij in de rug van het Duitse leger niet meer kunnen opereren en zal

dit slechts van één zijde een eventuele aanval, dus uit het zuiden, hebben te doorstaan.

Zo is in ruwe trekken de toestand, zoals die mij werd geschetst.

Dat er met dit voornemen haast wordt gemaakt is ook voor de outsider duidelijk waarneembaar. Het aantal troepen, dat in de laatste dagen naar Antwerpen is en nog wordt gedirigeerd, is niet te schatten.

Zware artillerie, vuurmonden van reusachtige afmetingen, ten dele door Oostenrijkse troepen aangebracht en bediend, zullen aan de belegering deelnemen. Wel ondervinden het vervoer en de opstelling door het slechte weer en de drassige bodem wat vertraging en zijn de betonvloeren waarop deze machtige stukken worden opgesteld, nog niet geheel gereed. Lang kan dit echter niet op zich laten wachten, want de tijd dringt tot handelen.

Hoewel, naar mij werd meegedeeld, en deel der belegerings-artillerie van voor Maubeuge afkomstig is en dus tot de kern van het Duitse leger mag worden gerekend, zijn vele delen der andere troepensoorten uit de landstorm samengesteld.

Het grijsblauwe velduniform, dat vermoedelijk voor deze troepen niet in gereedheid was, heeft plaats gemaakt voor het kleurrijke, zoals ieder dat van zijn reizen of uit zijn verblijf in Duitsland kent. De bewapening en bespanning is in de perfectie geregeld, hoewel de omkadering der onderdelen, hoofdzakelijk wat die der officieren betreft, mij voorkomt wel beter, of tenminste talrijker te kunnen zijn. Compagnieën en eskadrons met één of twee officieren nam ik herhaaldelijk waar: zij zijn geen zeldzaamheid, doch ook hierin zal de verbazingwekkende organisatie van het legerbestuur wel op andere wijze hebben voorzien. Duitsland is niet gewoon onvoldoende

geschoolde en aangevoerde troepen in het veld te zenden of op te offeren en beloofde dit te minder te doen daar, naar mij werd verzekerd, een sterke reserve van meer dan een miljoen mannen nog binnen de landspalen beschikbaar is.

Intussen bleef het Belgische bezettingsleger te Antwerpen in de laatste dagen werkzaam. Wel werden de herhaaldelijk met een meer of minder belangrijke troepenmacht ondernomen uitvallen teruggewezen, doch door al deze voorvallen wordt het tweeledig doel bereikt, zoveel mogelijk Duitse troepen van het belangrijkste operatieterrein af te trekken, deze voortdurend te verontrusten en de verbindingslijnen te bestoken of tijdelijk te vernielen. Bij één dezer ondernemingen heeft zich een zeer betreurenswaardige gebeurtenis voorgedaan, die mij door een ooggetuige werd medegedeeld.

Ik moet dit feit vermelden omdat het in zekere zin een aanvulling, een nader bewijs is van hetgeen ik u herhaaldelijk meldde, namelijk dat in Belgische kringen nog steeds de jammerlijke dwaling heerst van de ongunstige houding te hunnen opzichte der Nederlanders. Bij een der ondernemingen van Belgische troepen in de nabijheid van Leuven werd het dorp Linden, ten oosten van die stad, door hen genomen. Het kasteel der Nederlandse familie van Blankenhagen aldaar was uit eigen middelen als ambulance ingericht, en een veertigtal Belgische gewonden vond de liefderijkste verpleging bij deze om hun filantropie in het dorp algemene bekende landgenoten. Van de daken van het prachtig kasteel waaide zowel de Rode Kruisvlag als de Nederlandse driekleur. Nauwelijks meester van het dorp, drongen de troepen het kasteel binnen, dat na korte tijd verwoest werd en in vlammen opging.

Meer dan eens heb ik u gewezen op dergelijke, analoge gevallen door de Duitsers bedreven. Herhaaldelijk wees ik er op hoe de verbittering tegen de Duitsers door deze niet te rechtvaardigen handelingen

aanwakkerde en er toe bijdroeg, dat de tot het uiterste gedreven bevolking kwam tot daden die haar noodlottig werden; doch dat de Nederlandse naam, zonder enige reden en alleen door het geloof aan dwaze geruchten, zozeer wordt miskend en dat de miskening van het grote filantropisch werken dat door Nederlanders zowel hier ter stede als bij u ten voordele der Belgische bevolking wordt gedaan, zulke betreuenswaardige vorm zou aannemen, hebben met mij wel weinigen gedacht.

De onpartijdigheid en objectiviteit geboden mij echter ook van deze gebeurtenis gewag te maken. Het is mij bekend dat de vertegenwoordiging der Nederlandse regering alles, schier het onmogelijke, in het werk stelt om de bevolking van het verkeerde hunner opvatting te overtuigen.

Over de komst der Duitsers te Aarschot heeft een bewoner van die plaats aan de Nieuwe Gazet een verhaal gedaan, waarvan het blad het eerste gedeelte plaatst. Het luidt aldus:

Op woensdag 10 september 's morgens om 8 uur kwamen de eerste Duitse troepen te Aarschot aan. Een afdeling kwam binnen langs de Betekomse steenweg en begaf zich langs de statie naar de Leuvense steenweg om daar het gros van het leger te vervoegen. In dichte drommen kwamen zij opzetten en de doortocht duurde wel tot 's nachts half twee.

Dit binnentreden ging reeds dadelijk van gewelddadigheden gepaard.

De molen, staande op de berg van Rillaar, werd in brand gestoken en de statie vernield. De Belgische troepen hadden zich teruggetrokken op Leuven en gedeeltelijk achter de berg in de richting van Nieuwrode ten zuiden van Aarschot.

Ook het tramgebouw bij de statie moest het ontgelden.

De Belgische vlaggen werden afgerukt, en verschillende magazijnen, onder andere een confiserie werden leeggeplunderd en verwoest.

In de Amerstraat werden de mensen gedwongen uit hun huizen te komen.

Vershillende mannen werden gedood. Onder meer twee chef-gardes van de spoorweg, Bruyninckx vader en zoon Chappeauville en Michels. De laatste werd doorstoken met de bajonet.

Woensdagavond om 18 u 30 had een tegenaanval der Belgische troepen plaats. Na het einde van het gevecht, stond de blok huizen aan de Leuvense steenweg, dertien huizen bevattend, in brand, en ook een huizencomplex op de Grote Markt.

Aan het café Moll werd de bazin voor haar deur neergeschoten.

De burgers werden uit hun huizen verdreven onder voorwendsel, dat zij op de Duitsers geschoten hadden.

Nochtans waren door de burgemeester reeds 's morgens twee à drie burgerwachten huis aan huis gezonden om alle wapens in beslag te nemen en werd door hem al het mogelijke gedaan om kalmte en rust onder de burgers te handhaven.

De aanleiding was echter geheel anders.

Er kwamen in de Peterseliestraat Duitse soldaten in het huis van Josef Verhaegen, goudsmid, en vroegen daar om nachtverblijf. De vrouw stond dit gaarne toe, doch wilde eerst de kamer in orde brengen. De Duitsers gingen echter naar boven en schoten uit de vensters.

Donderdagsmorgens werd er aan alle mannen bevolen zich gevangen te geven, of zij gingen gefusilleerd worden.

Onze zegsman met vier anderen, hoewel niet persoonlijk verwittigd, begaf zich ook naar de wacht om zich vrijwillig gevangen te geven.

Ze werden in de schuur gebracht bij de weduwe Verlinden, waar er een honderdtal bij elkaar waren. Ze moesten op hun knieën gaan zitten met de armen omhoog. Door de soldaten werden hun de bovenkleren uitgedaan en alles afgenomen.

Van onze verteller werd de portemonnee afgenomen. Deze bevatte slechts drie frank en werd hem teruggegeven.

De vijf, die zich vrijwillig hadden gevangen gegeven, werden door acht soldaten naar de majoor gebracht.

Deze zegde hun: Gisterenavond zijn mijn soldaten door burgers beschoten. De schuldigen zijn gestraft, zie hier hun lijken. Er lagen langs de weg inderdaad twee hopen lijken, samen éénendertig. De vijf werden teruggeleid naar de schuur en omstreeks half drie in rijen van vier naar het dodenveld gebracht. Hier was men de lijken der gefusilleerden aan het begraven. Men zegde tot de mannen: "Graaf nu uw eigen graf. Ge gaat gefusilleerd worden". Honderd zesentwintig mannen werden op rij gezet en soldaten met geladen geweer over hen geplaatst. Er kwam echter geen bevel tot schieten.

Daarna werden zij weer vier aan vier geplaatst en naar de stad geleid. Bij hen bevonden zich 63 Belgische krijgsgevangenen. Tegen de avond begon het te regenen en allen werden naar de woning van de deken geleid. In de Peterseliestraat ontmoette men een afdeling Duitse ruitserij, welke hen met de teugels in het gelaat sloeg. Op de Grote Markt hadden de Duitsers een vuur gemaakt van allerlei meubelstukken, uit de huizen der omgeving gehaald. Hier bereidden

zij hun avondmaal. Op de zolder van het huis van de deken en daarnaast in het huis van de koster werden de gevangenen ondergebracht. Het overige deel van het huis was vol gevluchte vrouwen en kinderen. Achter het huis brandden de huizen der Amerstraat af.

's Morgens om 7 uur werd men naar het oud kerkhof geleid. Om 10 uur werden een tiental mannen in vrijheid gesteld, wiens vrouwen op vertoon van het trouwboekje hun loslating hadden bekomen. Zij gingen naar het stadhuis waar zij de majoor om een paspoort wilden vragen. Deze werd woedend omdat er te veel kwamen en zond allen naar de kerk terug.

Uit Antwerpen.

Antwerpen, 20 september.

Alle inrichtingen van onderwijs zijn gesloten; hun gebouwen zijn in gebruik gegeven aan de ministeries, de hospitalen, de inrichtingen van liefdadigheid.

Waar blijven al die tienduizenden kinderen met hun speelsheid en baldadigheid, met hun anders in de klassen gedempt rumoer en door de tucht bedwongen levenskracht? Ziet nu al die kleine dwaze hersentjes ingenomen door enkel ideeën omtrent het bedreigde vaderland, en op hun eigen trant bezig met alles wat de groten alle uren van de dag in beslag neemt. Onnoemelijk veel boy-scouts rennen de stad door met boodschappen en tijdingen; ge vraagt in het als ministerie ingerichte atheneum naar het adres van een gezantschap, en een boy-scout, die naar voren getreden is, zegt u uit het hoofd en op staande voet straat en huisnummer. Nergens hinderlijke bendes loslopende en in de weg staande kinderen. Wilt

ge weten, waar al dat kleine grut gebleven is, ga dan mee naar een der volksbuurten, bijvoorbeeld naar de Sint Jansplaats.

Er zweeft daar niet weinig stof in de lucht, we zijn daar dan ook op het slagveld. Vier straten aan de ene kant hebben een gelijk aantal aan de andere kant uitgedaagd, en in afwachting van de oorlogsverklaring, wachten ongelooflijk lange rijen jongens en meisjes (die natuurlijk het vinnigst zijn), gewapend met sabels, geweren, stokken, op het uitbreken van de vijandelijkheden. De kinderen uit betere standen zijn in echte soldatenpakjes gestoken en daarom van nature als officieren aangewezen. Er wordt lang beraadslaagd, wie de Belgen zullen zijn en wie de "Alboches". Er is niet veel animo voor de laatste rol, maar de liefde voor het spel wint het van de afkeer de "Duits" voor te stellen, en eensklaps begint een oorverdovend lawaai. De hele buurt komt er bij te pas, de moeders komen van heinde en verre en lachen zich de tranen uit de ogen. Wat een oorlogskreten, wat een geduikel en beweeg. Het klautert over elkaar, de een klemt zich aan de ander, er storten hele groepen over de grond, ademloos en zelfs hier en daar met ware verbittering, waar een robbedoos wat al te ernstig zijn rol opgevat heeft. Huilende kleine meisjes, gevoelig bestraft voor een al te grote ernst bij de uitoefening van het krijgsbedrijf, gaan zich vastklemmen aan de boezelaars van bezorgde, maar glimlachende moeders. Overal vallen gewonden neer, en nu komt de aardige kant van het spel.

Er is namelijk een werkelijke ambulance ingericht. Er zijn tenten opgeslagen, waarin liefdezusters de konvooien met gekwetsten afwachten. Het zijn wat oudere meisjes in hun aardige zondagse kleedjes, die dan ook hun bewegingen belemmeren, maar aan hun gebaren tegelijk iets ingetogens geven. Ze zijn trouwens helemaal in hun rol; niet voor niets heeft de hele stad al die dagen in medelijden geleefd met de binnentrekkende en voorzichtig vervoerde gewonden. De meisjes hebben zich in de rol gedacht, die hen het

liefst moest zijn, die der verpleegsters namelijk, en beelden die nu met grote nauwkeurige genegenheid uit. Ze hebben witte huiven om de aardige kopjes en rode kruisen daarop en op de mouwen gestikt. De gewonden worden uiterst voorzichtig - hoe keurig acteren die kinderen toch - in de tenten gedragen, waar etenswaren, flessen koffie, chocolade, opgehoopt zijn. Weldra overtreft het aantal gewonden dan ook de draagkracht van het fonds en wordt op proviand uitgegaan.

Opeens een vreselijk geschetter: de "Duits" heeft het verloren, de gevangenen worden gebonden weggevoerd. Het spel is eigenlijk afgelopen, maar sommige gewonden schijnen nog niet genezen te zijn en blijven nog wat hangen in de ambulances. Ik verdenk er sommige jongens van, dat zij het niet kwaad vinden onder de zorg van een paar alleraardigste meisjes. Maar als het krijgsgewoel opeens een paar straten verder opnieuw begint, bezinnen ze zich, hun wonden zijn genezen, en ze lopen zich de zolen van de voeten, om van voren af de Duits te verjagen, die altijd het laatste loodje leggen moet.

Komt men een paar dagen later terug, dan is het spel alweer vergeten, in de kinderkopjes is alles actualiteit, en omdat er geen gewonden in de laatste tijd binnengekomen zijn en de kranten vol gestaan hebben van het "geheim van Namen", worden nu overal grote fortin over de straat gebouwd, die bestormd worden, gebombardeerd, waaruit straks de vlammen opslaan en die dan met de aardbodem worden gelijk gemaakt. Daarbij doet een goede gardeville een oogje dicht als het door de stadswerkers opgehoopte zand over de straat jaagt; het is oorlog en de kinderen mogen het weten.

Volgens de Nieuwe Gazet beginnen de Duitsers nood aan officieren te krijgen. Ze doen pogingen om hun officieren, die gevangen genomen zijn, door uitwisseling met vreemde officieren, die zij

gevangen houden, terug te krijgen. Het blad zegt van zeer betrouwbare zijde te weten, dat zij reeds op indirecte wijze geprobeerd hebben om kolonel von Bülow los te krijgen, die in handen der Belgen is, en dat de Belgische staf hun verzoek niet ingewilligd heeft.

Van officiële Belgische zijde meldt men ons uit Antwerpen:

In de eerste dagen van september heeft het Berliner Tageblatt zich uit Brussel laten berichten:

1. Dat de 30e juli, voor de zuidstation te Brussel, ten minste één Frans regiment te zien was geweest;
2. Dat een welingelicht persoon dezelfde dag Franse soldaten de Belgische grenzen had zien overtrekken, in de buurt van Bouillon.

De Duitse regering, zich rekenschap gevend van de verontwaardiging, die de schending der Belgische neutraliteit over heel de wereld heeft uitgelokt, gebruikt nu haar pers om de mening te doen ingang vinden, dat de onzijdigheid van België van tevoren reeds door de Fransen was geschonden. Vóór dinsdag 4 augustus had echter geen enkel Frans soldaat de voet op Belgische bodem gezet.

En wat de Franse regimenten aangaat, die het Berliner Tageblatt de 30e juli voor het Zuidstation heeft zien voorbij trekken, kunnen wij ons beroepen niet enkel op het getuigenis van geheel de Brusselse bevolking, maar van de Duitse gezant en de Duitse militaire attaché zelf. Deze heren waren de 30e juli nog te Brussel. Laat hen getuigen! Dat zij zeggen of hun agenten, ja dan neen, die dag een enkele Franse soldaat, om het even op welk punt der stad, hebben gezien.

Zondag 2 augustus, rond elf uur 's ochtends, verzocht de Duitse militaire attaché nog een Brussels blad het gerucht te logenstraffen

dat Duitsland de oorlog aan Frankrijk noch zelfs aan Rusland zou hebben verklaard. En hij bevestigde, dat België niets van Duitsland had te vrezen. Zou hij zo hebben gesproken, indien de Franse soldaten de 30e juli te Brussel reeds te zien waren?

De Times van 21 september neemt een officiële nota over, welke te Berlijn de twintigste dezer werd bekendgemaakt, en volgens welke "Lord Kitchener enkele weken voor de oorlog in België zou zijn gekomen om met de opper staf maatregelen te bespreken in verband met de ontschepping van een Engels expeditiekorps." In deze nota werd anderzijds gezegd "dat er op 4 augustus in België 100.000 Engelse soldaten waren".

Beide beweringen zijn even onjuist. Het is onwaar, dat Lord Kitchener in België is gekomen enkele weken voor de oorlog. Het is onwaar dat er de 4^e augustus ook maar een enkel Engels soldaat in België zou zijn geweest.

Engeland wist sedert lang, dat het Belgisch leger met de wapenen zich zou verzet hebben tegen een ontschepping van Engelse troepen in België. Ten tijde van het Agadir-incident heeft de Belgische regering niet gearzeld de vreemde gezanten te verwittigen, in bewoordingen, die aan duidelijkheid niets te wensen overlieten, dat het haar vast voornemen was de neutraliteit van België tegen wie dan ook met alle middelen te verdedigen.

De Belgische kunstschaten.

Teneinde meer zekerheid te verkrijgen omtrent de toestand der Leuvense en andere Belgische kunstschaten, heeft professor Martin aan Wilhelm von Bode geschreven, de General-Director der Koninklijke Musea te Berlijn. Van deze ontving hij dezer dagen

bericht, dat naar van verschillende zijden verluidt de schilderijen der Sint Pieterskerk te Leuven alle behouden zijn met inbegrip van de beroemde Bouts. Onze lezers weten trouwens, dat een onzer oorlogscorrespondenten de schilderijen gezien heeft. Ook verder schijnen, volgens de door von Bode ingewonnen inlichtingen, in het door Duitsland bezette Belgisch gebied aan de schatten op het gebied der schilderkunst geen beschadigingen van betekenis te zijn overkomen. Evenwel zegt men, dat er tal van kerkschatten zijn verdwenen. Professor von Falke is, blijkens von Bode's schrijven, op initiatief van deze aan het Duits bestuur in België toegevoegd, "um alles zu revidieren."